

Diszkrét matematika 2

9. előadás Kódelmélet

Mérai László

`merai@inf.elte.hu`

`https://sites.google.com/view/laszlomerai`

Komputeralgebra Tanszék

2023 ősz

Kódelméleti áttekintő

1. feladat: Szavak, információ **reprezentálása** jelsorozatként.

Példa ábécé, Morze-kód, UTF-8, ...

→ **forráskódolás**

2. feladat: Adott üzenet **gazdaságos** kódolása

Példa zip, tiff, ...

→ **veszteségmentes kódok** és **forráskódolás** **hűségkritériummal**

3. feladat: Adott jelsorozat adattovábbítás során sérülhet. A megkapott jelsorozatban **hiba ellenőrzése, javítása**

Példa $0 \mapsto 000$, $1 \mapsto 111$

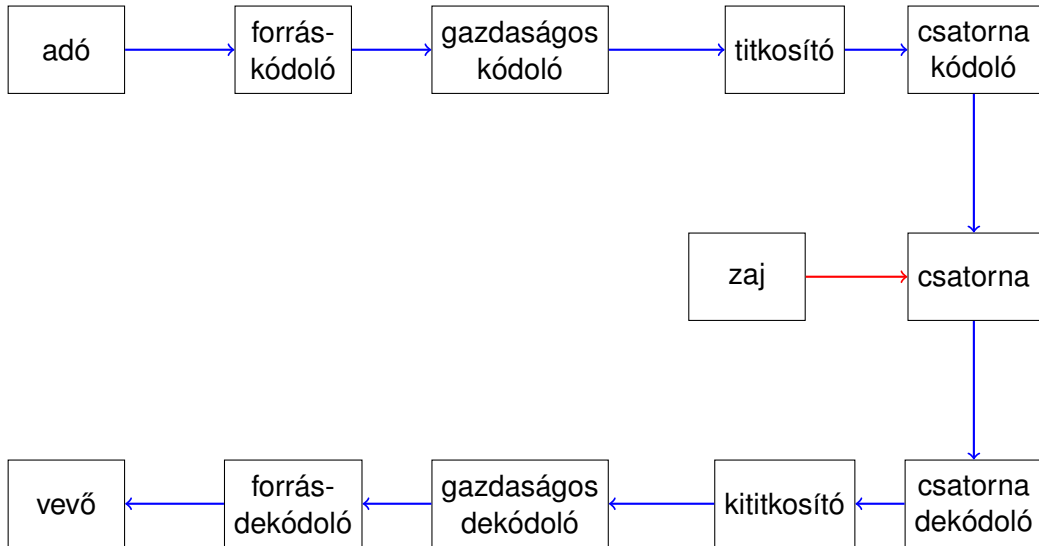
→ **csatornakódolás:** hibajelző, hibajavító kódok

4. feladat: Jelsorozat **manipulálása**, hogy harmadik fél ne tudja azt értelmezni

Példa hello \mapsto 5b@!r%g) j\$ f

→ **nem** kódelmélet, **kriptográfia**

Kommunikációs csatorna

Kódelméleti áttekintő

- **Most:** forráskódolás (1. feladat)
- **Utána:** csatornakódolás (3. feladat)
- **Esetleg:** gazdaságos kódolás (2. feladat)

Forráskódolás

Betűnkénti kódolás

Definíció

Legyen $\mathcal{X} = \{x_1, x_2, \dots, x_n\}$ halmaz a **forrásábécé** és $\mathcal{Y} = \{y_1, y_2, \dots, y_k\}$ a **kódábécé**. Ekkor egy $\varphi : \mathcal{X} \rightarrow \mathcal{Y}^*$ **injektív** függvényt **kódolásnak** (vagy **betűnkénti kódolásnak**) hívunk.

Itt \mathcal{Y}^* az \mathcal{Y} elemeiből álló **véges** szavak halmaza.

A φ függvényt kiterjesztjük az \mathcal{X}^* halmazra betűnként:

$$\varphi(u_1 u_2 \dots u_r) = \varphi(u_1) \varphi(u_2) \dots \varphi(u_r).$$

Példa

- Morze-kód: $\mathcal{X} = \{a, b, c, \dots\}$, $\mathcal{Y} = \{., -\}$, $a \mapsto \cdot-$, $b \mapsto -\dots$, $c \mapsto -\cdot-\cdot, \dots$
- ASCII: $\mathcal{X} = \{\text{latin ábécé+}\}$, $\mathcal{Y} = \{0, 1\}$
- UTF-8: $\mathcal{X} = \{\text{latin ábécé+}\} \cup \{\text{görög ábécé}\} \cup \{\text{cirill ábécé}\} \cup \dots$, $\mathcal{Y} = \{0, 1\}$

Felbontható kódolás

Figyelem, attól, hogy φ **injektív**, még nem biztos, hogy egyértelműen dekódolható.

Definíció

Egy $\varphi : \mathcal{X} \mapsto \mathcal{Y}^*$ kódolás **felbontható** (vagy **egyértelműen dekódolható**), ha $\mathbf{u}, \mathbf{v} \in \mathcal{X}^*$, $\mathbf{u} = u_1 u_2 \dots u_r$, $\mathbf{v} = v_1 v_2 \dots v_s$ esetén, ha $\mathbf{u} \neq \mathbf{v}$, akkor

$$\varphi(u_1)\varphi(u_2) \dots \varphi(u_r) \neq \varphi(v_1)\varphi(v_2) \dots \varphi(v_s).$$

Példa

- A Morze-kód **nem** felbontható: $\varphi(s) = \dots = \varphi(e)\varphi(i)$ (u.i. $\varphi(e) = \cdot$, $\varphi(i) = \cdot\cdot$)
- ASCII és UTF-8 **felbontható**.